

«ПОВСТАНСЬКІ НОЧІ»

**Пісні Української
Повстанської Армії,
записані на Волині**

Для художнього оформлення збірки використані де-
реворити Ніла Хасевича.

© Упорядкування. О. Смик, 1992 р.

© «Повстанські ночі». Всеукраїнський пісенний фестиваль
«Повстанські ночі». 1992 р.

Це видання не претендує на науковість чи літературну достовірність. Тексти пісень ми подаємо без змін, заздалегідь знаючи, що вони потребують коректування, адже, як то частенько бувало зі справжніми народними піснями, вони навіть у виконанні серед односельців могли звучати по-різному.

За браком часу і звісно за фінансовими можливостями художнє керівництво фестивалю не мало змоги надати нотний матеріал. В залежності від зацікавленості, у перевиданні це можливо. На сьогодні є домовленість з народним артистом України Іваном Поповичем про запис аудіокасети з піснями бійців УПА нашої Волині.

Отже, матеріал подається без змін, в оригіналі. Можливо «занадто патріотично», «низько художньо» — можливо.

Єдине, в чому ми переконані — щиро.

А ще матеріал цікавить тим, що це перша ластівка непіднятого пласту повстанських пісень, написаних на Волині.

І так, пісні УПА — проба перша. Хай осягти їх глибину і трагізм допоможуть мембрани вашої душі.

Мистецький керманіч фестивалю
«Повстанські ночі» Олександр СМІК.

Історія краю в пісні

Хіба ще є в світі такий народ, така нація, що має безліч народних пісень? На кожну історичну подію, яка відбувалася чи то на далекому хуторі, чи у великому місті, народ буквально через кілька днів уже співав.

Нижче записані пісні періоду національно-визвольної боротьби українського народу в 1941 — 1951 роках, які записала жителька села Волошки Рівненського району Степанюк Віра Лукашівна, колишній боєць УПА, культурно-освітній працівник за покликанням. В свої 70 років вона зберегла чудову пам'ять, записала 53 пісні, багато з яких створені в селах колишнього Олександрійського району. Їх записали на магнітну плівку місцеві культосвітні працівники Смоляр М.М. та Резніченко Ю. М.

Сьогодні, в час становлення української державності Степанюк В. Л. є активістом «Просвіти» у селі Волошки.

М. ФЕДОРИШИН,
член Всеукраїнської Спілки краєзнавців.

А В Т О Б І О Г Р А Ф І Я

Я, Степанюк Віра Лукашівна, народилася 10 вересня 1921 року в с. Волошки Рівненського району в сім'ї заможного селянина Осіпчука Лукаша. В шість років пішла в Волошківську початкову школу, яку закінчила в 1930 році. На канікулах батько найняв приватного учителя, який готував мене до вступу в Рівненську приватну українську гімназію, в яку я поступила в тому ж році. Це була платна гімназія. Батько платив на I курсі по 20 злотих на місяць. На другому курсі потрібно було уже платити на 10 злотих більше і так на кожен курс з надбавкою. Шість років навчалася я в гімназії.

В 1936 році я вступила в організацію ОУН. В цьому ж році арештували поляки директора нашої гімназії Порендовського. В той же час почалася метушня: хто продовжував вчитись, а хто і кидав. Я покинула навчання в гімназії і стала допомагати дома по господарству. Ходила в просвітянську школу, яка була в селі. Займалася організаційною роботою гуртків серед молоді. В 1939 р. вийшла заміж в с. Рішущьк. Змінила прізвище з Осіпчук на Степанюк. Родила сина в 1941 році, котрого назвала Богданом. Чоловік вступив в УПА, а я доглядала сина вдома.

В 1944 році вступила Радянська Армія. Ї мене стали переслідувати як у день, так і у ночі, щоб я віддала чоловіка, залякували, що відвезуть у Сибір.

Я вирішила віддати сина своїй двоюрідній сестрі, а сама пішла в УПА. В 1946 році було вбито мого чоловіка.

До 1947 року я була в УПА. Сина забрали батьки чоловіка. Я йшла zobачить сина і попала в заставу коло хати.

Мене судили в 1947 році. Вирок — 25 років з відміною смертної кари, з конфіскацією майна і 5 років висилки. Судив мене Рівненський трибунал. Сиділа в тюрмі м. Дубно півтора року. Потім вивезли етапом у режимні табори Мордви.

В 1956 році після смерті Сталіна та Берії вийшов такий наказ, що Верховний Суд Москви мусить перевірити усі концтабори і пересудити всіх політ'язнів. Мене звільнили з тюрми умовно. Повернулась я додому в 1956 році. Син виріс без мене.

Я працювала на різних тяжких роботах, щоб прожити.

В даний час я на пенсії. Живу одна в с. Волошки Рівненського р-ну Рівненської області.

СТЕПАНЮК В. Л.

МОЛИТВА, СТВОРЕНА У ЧАС ОУН ТА УПА.

Боже, вислухай благання:
Нищить недоля наш рідний край.
Волю і єдність народу,
Боже, нам єдність подай.
Боже, здьми з нас кайдани,
Не дай згинуть в ярмі.
Волю зішли Україні,
Щастя і долю дай їй.

Доле моя доле, доленько сумна,
Чому ти не така як доля людська,
Стоїть дуб зелений, листям шелестить,
А доля сиротини, десь далеко спить.
Спить вона, не чує, нема кому збудить,
А мати в домовині вже давно лежить.
Батька я не маю, матері нема.
Нема кому згадати, я бідний сирота.
Є у мене доля, дівчина моя,
Нехай вона співає цю пісню сама.
Нехай вона співає оці самі слова,
Нехай не забуває про хлопця-повстанця.

1942 р. і далші роки.

Іще до вступу Червоної Армії на Західну Україну, то є, як ми кажемо при Польщі, у нас на Волині і Галичині діяла ОУН. Всі молоді юнаки і дівчата були в неї залучені. По селах молодь була культурна. В кожному селі, як кажуть, була так звана просвітянська хата, де було багато нашої національної літератури, читали, робили вечорниці, співали, розучували різні драм-програми і виступали перед людьми в школах, хатах. Гроші давали на організацію Просвіти та церкву і т. д. Горілки молодь не пила, бо, хто пив, той був не людина. Але ж прийшли визволителі в 1939 році, і почали визволяти кого за землю, в Сибір, молодих у тюрми. Всі тюрми були набиті молодими дівчатами, хлопцями, котрих, відступаючи в 1941 році, постріляли без слідства і вини. Так вистріляли в нас на Волині, — Рівненську тюрму, Дубенську і Луцьку, і навіть Житомирську. Так загинули тисячі наших найкращих людей. Загинули там і мої подруги Люба, Віра і Клава. Хай вас Бог прийме в своє царство, любі мої дівчата. Я вас ніколи не забуваю. А ти, Любо, в тій самій камері, де сиділа, прийшла до мене через шість років в білій сукні із вазонками в руках і сказала: «Віра, я лежу в 11-ій камері на прогулці, вернешся, скажи моїй мамі». Я все зробила, бо вернулась, застала маму живу, за тебе відправила панахиду, і за вас трьох, мої дорогі подруги. Мамі твоїй, Любо, допомгла пенсію добути, у тих нечистивих. Ходила до неї і часто говорила про тебе, спить спокійно, любі, слава вам! А я, поки б'ється моє серце в грудях, буду все робити, аби ви спали спокійно. Слава Україні!

1947 рік. Тюрма. Дубно. Камера смерті. Тортури і муки, але на зло всім катам я живу і на страх всім яничарам. Слава героям замученим, стріленим в тюрмах. Висока могила з сирії землі, а в тій могилі сплять друзі мої, котрі за Україну життя віддали, їли, води не пили. Все вище та вище несем синьо-жовтий прапор. Могучим ударом ми знищимо комуну і німецький терор. Це теж клич ОУНівців.

Нас Гітлер обдурив, не нас, а наш провід, за що поплатились тисячами голів і сам провід. Але хто вірить тому, що ми ішли разом з німаками, — дуже помиляється. Ми їх били і по двох і цілими сотнями. Але за це терпіли невинні люди, і села Волині і Рівненщини, бо за одного німака гинуло все село, хто не втік в ліса. Це була та татарська орда, що і колись. І були наші особливі яничари, котрі їм продавались за те, щоб жити спокійно, не йти в підпілля. Але дісталось всім. А Червоні, вступивши в 1944 році, не знали поки, що в лісах підпілля Полісся та Волині, існує УПА. Так що ми їх теж набили чимало. Але кажуть: «В кого сила, в того воля».

Щоб налякати людей, ЧК в кождім домі, кождім місті — Костопіль, Сарни, Тучин, Рівне, в один день зробили таку застережливу акцію: на базарах, де найбільш людей, поробили вішалниці і привозили людей з тюрмів і прилюдно вішали. Щоб люди не втікали, оточили кіннотою, озбросними КГБ на сивих конях. З триумфом тягнули свої жертви до петель, котрі уже не могли йти. Але слава вам герої! Ви дивились смерті в вічі, і останні слова ваші я добре пам'ятаю «Слава тобі, Боже, помилуй мене, слава тобі, моя ненько Україно».

м. Рівне, базар 1944 р.

Ой на горі, на маківці
Там ішли січовії стрільці.
Хлопці підемо битися,
Будемо битися за Україну
За наші права.
Три дні б'ються, не здаються,
Ідуть до бою ще й сміються.
Хлопці, підемо битися,
Будемо за Україну, за наші права.

Дякую тобі, мій добрий народ, за твою таку мужню історію.

То не ліс зашумів, то не бір загудів,
Ні столітні дуби застогнали,
То прокляті москалі, на наш край дорогий,
Свою орду катів надіслали.
Хто живий уставай, боронити рідний край,
Хто живий уставай, не вагайся.
У хвилину тяжку визволяй Вітчизну,
Ти за неї життям присягався.
Кидай неньку стару і дівчину молоду,
Бо настала велика потреба.
Бо прийшов такий час, кожний мусить вмерти з нас,
Україна з могили воскресне, а нарід повстане.

1942 рік. ЗОВ, ОУН та УПА до всіх живих українців, ішла навала червоних на наш край, знищений німцями. Попалені села Волині і все Полісся: люди живуть у землянках. А червона навала іде, іде, і нічого доброго не несе. «Червоні партизани» грабують в людей останні чоботи та останній кусок хліба. Наші хлопці роблять перешкоди для них на кожному кроці: вступають в нерівні бої, ложать голови буйні молоді, бо такий є клич: «Здобудеш Українську державу, а ні, то загинеш в боротьбі за неї». Але з навалою чекістів нам не справитись. Бо як є пісня: «З-за Сибірського болота, виходила саранча». Більшовицька голота, а на чолі сатана. Наш провід вступав в перемову з Грузією, Азербайджаном, Вірменією і т. д., щоб і вони повстали, але, на жаль, цього не сталося. Америка, Італія, Франція обіцяли піти війною, після фашистів на комуністів, але цього не зробили. А хлопці гинули тисячами... Земля стогнала, тюрми набивались найкращими дочками і синами нашого народу.

СЛАВА УКРАЇНІ! ГЕРОЯМ СЛАВА!

Хто любить Україну, кохає свій нарід,
Той піде до підпілля без жодних перешкід.
Лента за лентою набої подавай,
Український повстанче, в бою не відступай.

Ми будем карати ще й різати ножем,
Прокляту комуну з України проженем.
Лента за лентою набої подавай,
Український повстанче, в бою не відступай.

Заплакані карії очі дивились в далеку путь,
Тихим шляхом опівночі повстанці на Волинь ідуть.
Дівчина схилила голівку буйну кучеряву на груди,
Бувайте здорові, соколи, щаслива стрілецька Вам путь.

На раз серед темного лісу
Прорізав різкий автомат,
Ще скільки вистрілив і стихло,
Не чути вибухів гранат.

Аж ось із темного бору
Виходить два хлопці малих,
Приносять німецьку машинку,
Візьміть нас з собою, друзі.

Стріляти ми добре умієм,
Вчив батько гранати кидать.
Ми бачимо край наш в руїні,
За волю не страшно вмирать.

Старий сотник поглянув на діти,
З очей покотились сльози,
Цілує в чоло він соколів,
Дарує обом нагани.

1942 — 1944 рр.

Це дійсно так було. У Волинських поліських лісах хлопчики більшенькі йшли у повстанську армію. І там гинули. А котрі утратили родичів і були маленькі, переховували їх чужі люди. З них виростали уже не сини України, а яничари. Це діяла совітська влада на свою користь.

Чи то буря гуде, чи то хмара іде
Ой то це наша славна кіннота
Та й у похід іде.

Попереду командир, просим тебе веди нас,
Щоб наша ненька Україна рідненька
Та й не журилася.

Ми ворогів розіб'єм, ще й на порох ізітрем
Гей рубай, рубай, хлопці, комуністів
Та й без пощади рубай.

Чи вогонь, чи вода, не велика біда
Ой усміхнеться наша Україна,
Як у вінку молода.

1944 рік.

Ліс наш батько, ліс наша мати,
Крис та шабля вся моя рідня.
Кидай, юначе, дівчину молоду,
Сира могила — це жінка твоя,
Часу не гай, у ряди повстанчі вступай,
За волю, за нашу неньку, життя без вагання віддай.

На купині під осокою
Там один стрілець вмирав.
Стиснув зуби він від болю,
З рани кров він зупиняв.
І все текла та кров червона
Аж на саму купину,
І дихнув же він в останнє
Та й подав людям привіт.
Ох ви, друзі мої єдині,
Я вмираю за вас навек.
Я вмираю й не побачу самостійної доби.
Я вірю в те, що нарід повстане
І завзято в бій піде.
Тоді за все катам заплатить
І мене там спом'яне.

1942 — 1950 рр.

Час визвольної боротьби ОУН та УПА.

Живи Україно, живи для краси,
Для сили і слави, і волі.
Шуми, Україно, як рідні ліси,
Як вітер в широкому полі.
До суду тебе не скують кайдани,
І руки не скрутять ворожі.
Стоять твої вірні сини навкруги
З шаблями в руках на сторожі.
Стоять, присягають тобі на шаблі
І жити, і вмерти з тобою.
І прапори рідні в кровавім бою
Ніколи не сплямить ганьбою.
Потоки шумлять, шумлять та гудуть,
Сини України ідуть та ідуть.
І видно вже волі, як мури тріщать,
І чути вже волі, як прапори шумлять.
А воля у в'язниці, а воля у тюрмі
Орлицею б'ється об мури німі.
Живи, Україно, живи для краси,
Для сили, і слави, і волі.

Попрощався стрілець із своєю ріднею,
Від'їжджав він в далеку дорогу.
За свій рідний край, за стрілецький звичай
Підем в бій за свою перемогу.

Там вітер колише шовкову травицю,
Молодий дуб на дуба схилився,
Листям шелестить, вбитий стрілець лежить,
Над ним коник його зажурився.

Ой коню, мій коню, не стій наді мною,
Я тим часом полежу накритий,
Біжи, коню мій, скажи мамі моїй,
Що я лежу у степу забитий.

Нехай батько і мати, і рідні сестри,
Нехай вони за мною не плачуть,
Я у степу лежу за ідею свою,
Чорний крук наді мною все кряче.

Насипали повстанці високу могилу,
На могилі посадили калину,
Калина цвіте, а дівчина плаче:
«Ой устань же, молодий повстанче».

Дуже рідко є могили повстанців. Більш їх немає. А які і є, то ніхто про них не знає. За це чекала каторга і заслання в Сибір. Люди боялись, а патріоти всі були в тюрмах. Сексоти обзивали повстанців так, як їм казали КДБ, що це не герої, що борються за волю України, а бандіти.

СЛАВА ГЕРОЯМ! СМЕРТЬ КАТАМ!

1947 рік.

Ти водив свою сотню до бою,
Перемогу ти скрізь здобував.
І втішалась Україна тобою,
Славний сотник відважний «Деркач».
Бій кипів, коні падали і люди,
Рвались різні гранати в диму.
Раптом куля влучила тебе в груди,
Ти упав у тій самім бою.
Вірні друзі тебе підхопили,
До краївки тебе занесли.
На постелю героя положили,
А самі розійшлися сумні.
Ти лежав в тій темній оселі,
Стіни чорні, а стеля сумна.
Гіркі думи обсіли героя,
Рана тяжко боліла, гнила.
Но не вмер ти із рани, герою,
Став здоровшати, славний «Деркач».
Раптом зрада тебе відшукала,
Но не дався ти в руки катам.
І холодний курок натискав ти,
Щоб відібрати для себе життя.
Ти упав на землю уже мертвий,
Кров червона стікала струмком.
Вітер віє, Україна сумує,
За тобою наш славний «Деркач»,
Ми за тебе заплатимо комуні,
Ми за тебе заплатим катам.

1944 — 1947 рр. Загинув герой. Продали сексоти.
Не знаю де саме, але на Рівненщині.

У бій за славу коханого
Провожало дівча.
В нічку темну прощалося,
Цілувало вуста.
Прощавай же, кохана,
Не зобачиш мене.
Будеш згадувать частенько,
Як в саду місяць зійде.
Вже цілує в останній раз,
Вже всадив в стремена.
Лети, орлику, пташиною
Ворогів розбивай.
Неси свого товариша
Це вже другий «Нечай».
Дудонить під копитами
Степовая трава.
Чуєш пісню, кохана,
Скрізь по селах, містах.
Впав Нечай твій поранений
На Урбенських полях.
Зблідло личко коханої
Кров стікає в ріллю.
Уста тихо шепочуть,
Споминають рідню.
Де ходили їх ніженьки,
Там трава проросла.
Не жди, дівчино, коханого, вже могила німа.

«Нечай» — стрілець УПА називався Степан. Сам був з с. Кустина Рівненського району.
Урбенські поля — це поля в Гоцанському районі.

Ой у полі жито, гранатами зрито.
Лежить не від нині повстанець убитий.

Його біле тіло від вітру зчорніло,
А личко біленьке зів'яло, змарніло.

Не прийдуть дівчата на твою могилу,
А дзвін не задзвонить, не сповістить милу.

Один бір застогне, другий опівночі,
А ворін закряче, виймаючи очі.

Убили повстанця московські найманці,
Рознесли кістки вовки-сіроманці.

А вдома не плаче ні батько, ні ненька,
Дівчина не знає, не болять серденько.

Отак гинули наші молоді хлопці. А вмираючи казали:
«СЛАВА УКРАЇНІ!»

1944 рік і даліше.

Шуміли сосни по діброві,
Грабовий ліс в далі шептав,
Що Україна буде вільна,
Київ Бандеру зустрівач.
Співав цю пісню, щиру правду,
У хаті вбогій за столом
Повстанець «Черник» молоденький,
Великий наш герой.

Повстанець «Черник» вірив, що так буде, хоч його вже нема.
На його крові повстане Україна сильна, міцна.

1946 рік. Полісся. Деражненський р-н.

СЛАВА ГЕРОЄВІ.

Над рікою Горинь, там біля Бегня,
Ворожі автомати тріщали,
З над берега річки несеться луна,
Чекісти Олексу чекали.
Ворожі кулі для трьох повстанців,
Криваві дарунки приносять,
В бою не здаються Олекса і Жук,
Друг Сидір пощади не просять.
І кров їх червона обливає білий сніг,
Олекса і Сидір вже мертвий.
Ви приклад для нас, молодії друзі,
У вічі сміялись ви смерті.
Геройською смертю вмирає друг Жук,
На гада з пістоля стріляє,
Не маючи кулі, щоб закінчити життя,
Зі зброєю в річку скакає.
І кров їх червона осталась на снігу,
Друзі будуть пімсти чекати,
Спіть друзі спокійно, за вас увесь нарід,
Вже скоро комуні заплатить.

1946 р. Зима. Загинули наші дорогі герої, три хлопці, Олекса — с. Шпанів, Жук — с. Козлин, Сидір — с. Бегень. Один четвертий здався живим, був суджений.

Нічка була темна, кругом було тихо.
А під наше село підкрадалось лихо.
Підкрадалися кати, до однієї хати,
Щоб забрати друзів до тюрми, за ґрати.
Друзів забирали, пов'язали руки.
Та й повезли друзів до тюрми на муки.
По два рази денно, воду їм носили,
А по скільки у ніч, нагаями били.
Друзі посиділи майже по півроку.
Викликають друзів слухати вироку.
Вирок прочитали, на смерть засудили,
Кулемет застрочив, друзі похилились.
Похилились друзі до самого долу.
За тебе, краю мій, не один вмирає.

1944 — 1947 рр.

Саме працювала добре контррозвідка. Між наших людей шукали платних агентів, обіцяли їм гори грошей, аби тільки як найскорше виб'ють і посадять в тюрмах всіх, хто співчував ОУН та УПА. Серед нашого народу були такі, що йшли на цю провокацію, видавали краївки, висліджували як пси скрізь аби допомогти КДБ. Ото ж і наслідок ворожнечі, яка і є цього самого часу «що бандерівці ніби убивали». Таке було, нігде його не дінеш, але було і таке, що сусід сусіду мстив і Бога не боявся. Отож, покайся, мій народу, і проси прощення в Бога.

Послухай дівчино, послухай єдина,
Що в цій пісні тобі розкажу.
Давно у закоханім серці твій образ
Прекрасний ношу.
Ой так закохайся, дівчино,
У ласку мою чарівну.
Шинелі не бійсь, не цурайся,
В ній серце, що вміє любить.
Коли вороги з-за кордону,
Об'являть Україні війну,
Тоді посажу тебе на коня,
Тебе не лишу я саму.
Ти будеш набої підносити,
Щоб ворога скорше побить,
Ворожая куля як скосить,
Ти мусиш мене замістити.
Тоді ти підеш поміж люди,
І будеш весела й сумна.
Хвилини ті згадують будеш,
Коли ти зі мною була.
Не хили ти голівку до долу,
Діамантових сліз ти не лий.
А гартуючи силу і волю,
До прямих великих ідей ти прямуй.
Ти будеш людям, як провідна зірка,
Щастя людям у людей завоюй.
Не ми нашої долі панами,
Стерниками свого човна,
На чужому човні ми рабами,
Насміялась з нас доленька зла.

1942 — 1950 рр.

СЛАВА ГЕРОЯМ!

У лісі, ой у темному, серед пахучих трав,
Лежить стрілець поранений, а кров тече із ран.

Приспів:

Все тихше, тихше, тихше повстанця серце б'є,
І скоро ніч минає, і скоро день буде.

Біжить якась дівчина, біжить вона туди,
Ой милий, серце моє, а що в тебе болить.

Приспів:

Все тихше, тихше, тихше повстанця серце б'є,
І скоро ніч минає, і скоро день буде.

Болить у мене, мила, і серце, і рука,
Ранила гостра куля, куля більшовика.

Приспів:

Все тихше, тихше, тихше повстанця серце б'є,
І скоро ніч минає, і скоро день буде.

Не плач, моя ти мила, за мене помолись,
Насип мені могилу, а кату ти помстись.

Приспів:

Все тихше, тихше, тихше повстанця серце б'є,
І скоро ніч минає, і скоро день буде.

Дівчата мстились, піднімали людей на боротьбу, вселяли в їхні душі надію, що Україна самостійна буде.

Не час тепер нам на кохання,
Коли в бою наш рідний край.
Любка моя — це кріс пістоля,
Хатина в лісі, тихий гай.

Ми йдемо в бій (2 рази)
За свободу, за нарід свій,
Будемо бити ворогів.

Гармати б'ють, а кріси грають,
Це наша сотня в бій іде.
Прапор блакитний в сонці сяє,
А на комуну жах впаде.

Ми йдемо в бій (2 рази)
За свободу, за нарід свій,
Будемо бити ворогів.

А як прийдеться в бою впасти,
Як слід борцеві за свій край,
Ти відшукай мою могилу
І квіточками уквітчай.

А іще одно я тебе прошу,
Ти щиро Богу помолись.
Як розіб'єм московську орду,
До тебе повернусь колись.

Ми йдемо в бій (2 рази)
За свободу, за нарід свій,
Будемо бити ворогів.

1944 рік, Червона Армія на Західній Україні. Жертви, жертви,
жертви, тюрми і катівні.

Подай, дівчино, руку на прощання,
Може вже останній раз.
Прийшла хвилинка, чай, іти зі мною,
Мушу сповняти я наказ.
Як ми наступали темної ночі,
Зорі на небі світили.
Гармати грали, а ми наступали,
Один по другому падав.
Бачив я, бачив раненого друга,
Що впав на землю живим.
З грудей червона кров лила рікою,
Останнє слово говорив.
Передай до батька, передай до неньки,
Сповісти мою любу дівчину,
Що я загинув у неділю вранці
О пів до восьмої години.
Передай всім рідним, передай всім близьким,
Що мене хоронили у неділю вранці
О пів до восьмої години.
Не було там батька, не було там неньки,
Не було там любої дівчини.
Вірні друзі мене хоронили, оркестри жалібно гули.
Попроси всіх рідних, попроси всіх друзів,
Попроси ти любую дівчину,
Щоб посадили на моїй могилі рожу й червону калину.

1944—1947 рр.

Забудь мене, моя матусю, забудь, забудь, що я твій син.
Як був малим, то ти гляділа, а як підріс, кати взяли.
Не мала сили боронити, не мала сили, бо стара.
Кати злетіли, мов ті круки, і закували в кайдани.
Здригнулось тіло від кайданів, а руки стиснули замки,
І забряжчав я кайданами, кати промовили вже іти.
І на відхід я попрощався, прощай, матусенько моя,
Прощай ти, люба Україно, більш не zobачу тебе я.
Довкола села зеленіють, довкола ріднії стежки,
І манівцями так мандрують, неначе блуднії сини.
Та хай нас б'ють, та хай катують,
Так хай з нас роблять, що хочуть.
Та хай нас в тюрми засилають, а на них пімсти прийде час.

Бувай здорова, моя ти кохана,
Зійди з очей, мене не забувай.
Я син лісів, а серце партизана,
На мене жде з побідою весь край.
Сьогодні нас Карпати зустрічають,
А завтра, бач, Волинь чекає нас.
А післязавтра всі ідем на Київ,
Щоб визволяти рідний наш Кавказ.
І так усе ми чайкою літаєм,
І в степ широкий вільно ми ідем.
Ми свято вірим в свою перемогу,
Що ми в коротці вільно заживем.

1944—1947 рр.

Вірили і з вірою в ідею вмиралі. Тож шануймо їх пам'ять.

СЛАВА ГЕРОЯМ!

Повіяв вітер степовий із гаю зеленого,
Впав в бою січовий стрілець із коня вороного.
Летить ворін з чужих сторін,
І так жалібно кряче.
Вставай, повстанче молодий,
Дівчина твоя плаче.
Заплаче мати не одна, заплаче вся родина,
Заплаче мила не одна, сльозьми личенько вмиє.
Не плач, дівчинонько моя, голубко сизокрила,
Не верне січовий стрілець, сира земля накрила.

1944—1950 рр.

Нумо за зброю, хлопці до бою,
Нумо з катами нашими на суд.
Нас катували, нас розпинали,
Нами стелили до тюрем шляхи.
За гірку зневагу, складемо присягу,
Палить, громить кайдани і ярмо,
Не тішся, враже, сотня поляже,
Тисяча натомість стане до боротьби.
Ішли діди на муки, підуть і правнуки,
Палить, громить кайдани і ярмо.

Ця пісня із часів гайдамаччини, але популярна була і в час УПА, бо кликала до боротьби від любого гніту. Слава пісні і нашій історії.

Темна ніч на дворі,
Все довкола спить,
Тихо, тихо в лісі,
Листя шелестить.
Все живе у лісі,
Тихо собі спить,
На сторожі одна,
Зірка й місяць стоїть.
Він один все знає,
Він один все бачить,
Через себе хмарку
У ліс посилає.
Іди, іди, хмарко,
Над дубом зеленим,
Стань, зупинись, пририси росюю,
Повій, вітре, осокою,
Щоб легше було із тобою повстанцю умирать.
Темна нічка темна,
Все довкола спить,
А під дубом зеленим
Повстанець лежить;
Він там умирає, і ніхто не зна,
Тільки місяць в небі і зоря одна.

1944—1947 рр. Так було, що ніхто не знав і ще досі не знає.
Помстились. Але ж чи так, хто зна? Більш того, що Іуда живий,
і недоторканий. Хай його Бог судить і сумління.

СЛАВА УКРАЇНІ! СЛАВА ГЕРОЯМ!

Йшли дівчата воду брати до криниченьки,
Йшли друзі воювати: «Дай водиченьки».
А один друг молоденький тай води не п'є,
Жаль дівчини молодої, серденько мліє.
Ти, дівчино чорнобрива, а як тебе звать,
Чи даси води напитись, як мене ранять?
Ой дам води холодної, а сльози біжать...
Розійшлися два табори, скінчилась війна,
Зосталася лиш у полі могила одна.
Йшли дівчата жито жати, до зеленого гаю.
Зобачили ту могилу, плакали з жалю.

Скільки тих могил! І в полі, і в лісі, і просто не похоронених тіл наших хороших дівчат та хлопців було в той час. Хто заплакав за ними, а хто і обізвав брутальними словами. Москалі знали як робити, щоб брат брата убивав.

СЛАВА УКРАЇНІ! ГЕРОЯМ СЛАВА!

1944 рік.

Знаю, знаю, моя наймиліша,
Знаю, знаю, що любиш мене.
Але ж мушу служити Україні,
І на довго покинуть тебе.
А як встане воля, і воскресне Україна,
Погуляєм по вільних степах,
І не будемо більше коритись
Тим ворожим проклятим рабам.
Отоді я до тебе повернусь,
Люба дівчино моя.
А зараз борися за волю, і ти, і я.

Так і було, що всі йшли в УПА. Не йшли тільки ті, що їх силою ловили і забирали в Червону Армію.

Прийшли катюги до хлопця і хлопця з собою беруть,
Прощайте ви, тату і мамо, бо мене напевно уб'ють.
Як брати почули від Михайла жалібні ції слова,
Відразу усі заплакали, а батько старенький кричав,
«Беріть же прокляті катюги, усе те, що в мене тут є,
Пускайте людину живою, нехай вона ще поживе».
Катюги на це не дивились, а хлопця з собою взяли,
І стали його катувати, щоб з підпілля він видав усіх.

Віддай же усіх, що з тобою в підпіллі разом були,
Ми тебе стріляти не будем, ти будеш людина жива.
Краще я трупом поляжу, в сирій землі я зогнию,
Комуні служити не буду і зрадником я не стаю.
Катюги на це розсердились, сім куль та й у груди дали,
Забрали прокляті тіло, з собою кудись повезли.

Слава Герою! І тобі, наша матінко Україно, що ростила таких синів. Але були й інші, що продавали катам героїв, будьте ж ви прокляті — яничари. Богом і народом повіки віків, що ви скажете на Божім суді? — трудно сказати.

1942—1950 рр.

Час визвольної боротьби ОУН, УПА на Волині і Галичині.

Темна нічка осіння на ту пору впала,
Лиха доля вас героїв тут спіткала.
Прийшов «Циган» із друзями в своє рідне село,
Чогось йому молодому стало невесело.
Ушли кати, шукаючи мов ті люті звірі,
Незабаром у Рішуцьку піднялися стріли.
«Циган» перший із краївки у бій виступає,
Він два кати із автомата сам один вбиває.
Воювали друзі, добували славу,
У бою нерівнім, з катом всі чотири впали.
Спіть, друзі наші, спокійно, за вас піде слава,
За вас, друзів молоденьких, буде ще катам розправа.

1946 р. Зрада відшукала краївку в с.Рішуцьк на Рівненщині. Там загинуло два чекісти, начальник КДБ Мартимянов і О.Ланік. Лежать вони в с.Олександрія як герої, що боролись за визволення нашої Батьківщини від бандитів. Це є ті, що били наших хлопців, грабували їхні родини, засилали в Сибір, засилали в колгоспи, мучили по тюрмах і залишились героями. А наші бідні хлопці, що хотіли добра тобі, не мудрий наш народе, і могил не мають. Ніхто не знає, де їхні тіла діли кати, а господаря Веремчука Петра замучили в катівні за те, що була в його клуні краївка. Хто зрадив — невідомо й досі точно. Правда хлопців.

Присудили мені жить в чужій стороні,
І надовго покинуть Україну.
А в чужім краю не сама я буду,
І без вісті я там не загину.
Плакати я не буду, що в тюрмі я сиджу,
Чи за табірним дротом блукаю.
Я співати буду тихо пісню свою,
Україно, тебе я кохаю.
Наша хата стара, в ній сусіди живуть,
І не вміють її шанувати.
А я в тайгах, в степах, в Сибірських лісах,
Буду Бога за неї благати.
Бо прийде такий час, доля полюбить нас,
Якщо будемо того гідні,
Повернемося всі до своєї рідні,
І заплакана ненька усміхнеться.

1944—1956 рр.

Табори Воркути, Норильська, Мордви заповнені нашими дівчатами і хлопцями, і все з усиленним режимом. Це є голод, знущання над людиною. Номери на одягу як на машинах. І тяжка праця на добу по 17—20 годин, без вихідних днів. І перевірка по формулярам, то є ім'я, фамілія, вирок, і стаття. Від ранку до вечора, на дощі, на снігу, і морозі. Хто вижив, хто ні, могили по всій Сибірі, Півночі і Сході. А чого ми хотіли? Тільки, щоб наша мати Україна вільною була. І ми самі сяли, орали і т. д.

ЧЕСТЬ І СЛАВА ВАМ, ЛЮБІ ДРУЗІ.

У тюрмі сиджу, у вікно гляджу,
І волі дожидаюсь.
А діло в обласнім суді, чим скінчиться не знаю.
Кругом сидять судді і судять,
Прокурори сказали, дівчина виновата,
Закінчить розговори.
А мати вдома сльози лле,
А батько про це не знає.
Що їх дочка в Сибір іде, Україну покидає.
Тюрма, тюрма, ти нам страшна,
А ми тебе зазнали.
Сибір, Сибір далекий край, а ми тебе зазнаєм.
В Сибір поїдем, назад приїдем, на волі погуляєм.

Не встигали кати нас судити. Всі чекісти були перекинуті в Західну Україну. Всі товарні вагони і транзити з гранатами не встигали возити нас в Сибір. Така нас маса була. І рідко хто з нас втратив віру і надію, та любов до своєї Батьківщини. Були ми сильні і багаті душею, і вірили в те, що недаремно мучимось. На наших кістках і тортурах «Воскресла Україна».

СЛАВА ВАМ, МУЧЕНИКИ.

Снилося мені, що я на волі,
Що Україна вже вільна.
А місто Київ вже столиця,
І провалилася Москва.

А як проснуся, то й дивлюся,
Що я ще й досі у тюрмі.
І сам не знаю, чи діждуся
Того, що снилося мені у сні.

Дехто діждавсь. Безумовно, не всі. Вічний спокій вам, друзі і подруги. Ми вас ніколи не забудемо і хочемо, щоб вся Україна не забула. Зараз 1992 рік. Вільна Україна. Вільно с'яє наш блакитний прапор і герб наш — тризуб, за що нас катували і давали по 25 років з відміною смертної кари. Кажали та грозили нам, що ми самі тим третім зубом вирвемо печінки із грудей. Але ми казали катам у вічі, що «ми є горді з того, що є спадкоємцями у боротьбі за Володимирового тризуба». І не зрадімо нашого герба і прапора до скону. І тайні підпілля не видамо. «Ні прохання, ні тортури, а ні смерть не приневолять нас здатись і здати тайну».

Це є дев'ята точка диалогу українського націоналіста.

СЛАВА УКРАЇНІ!

Ми ідем в бій, за нами вітер віє,
І рідні нам кланяються жита.
Від радощів нам серце мліє,
За волю смерть нам не страшна.

1944—1947 рр.

СЛАВА УКРАЇНІ! ГЕРОЯМ СЛАВА!

